

Araştırma Makalesi

Akıllı Cep Telefonu Bağımlılığı: Kişilik Özellikleri ve Kullanım Örüntülerinin Etkinliği Üzerine Bir İnceleme

Enes Bal (Dr. Öğr. Üyesi)

Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi
e-bal@erbakan.edu.tr

ORCID: 0000-0002-6426-9426

Şükrü Balcı (Prof. Dr.)

Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi
sukrubalci@selcuk.edu.tr

ORCID: 0000-0002-0477-0622

Başvuru Tarihi: 03.12.2019

Yayına Kabul Tarihi: 30.12.2019

Yayınlanma Tarihi: 24.01.2020

DOI: <http://10.17680/erciyesiletisim.654569>

Öz

Günümüzde dünyasında akıllı cep telefonları; önemli bilgi ve iletişim teknolojileri olarak kullanılmaktadır. Önceleri sadece aramalar ve yazılı/resimli mesaj gönderme kabiliyetine sahip olan cep telefonları; artık e-posta ve İnternet erişimi, kısa mesafeli kablosuz iletişim, oyun ve eğlence, müzik dinleme, iş, sosyal ağ, TV izleme, fotoğrafçılık, video çekme veya yol tarifi alma ve GPS kullanma dâhil birçok işlevi yerine getirmektedir. Bu haliyle cep telefonları, insanlık tarihinde en çok kullanılan teknolojilerden biri haline gelmiş durumdadır. Halen, dünya genelinde 4,5 milyardan fazla insan cep telefonu kullanmaktadır (www.trthaber.com). Birçok yönden insanların hayatını kolaylaştıran bu teknoloji harikaları; aşırı kullanım sonunda bağımlılık oluşturabilmektedir. Özellikle diğer iletişim araçlarıyla kıyaslandığında cep telefonu taşıma ve bağlantı kurmadaki kolaylık; bağımlılığı daha güçlü yapabilmektedir. İşte bu araştırma üniversite öğrencisi gibi toplumun genç ve dinamik kesiminin cep telefonu bağımlılık düzeyini, bağımlılık ile kişilik özellikleri ve kullanım örüntüsü arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı amaçlamaktadır. Saha araştırması yönteminin kullanıldığı çalışmada; veriler 415 katılımcıdan yüz yüze anket tekniğiyle toplanmıştır. Araştırmada sonucunda üniversite öğrencilerinin orta düzey bağımlılığa sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Kadınların bağımlılık düzeyleri, erkeklerden daha yüksektir. Günlük cep telefonu kullanım süresi arttıkça, bağımlılık düzeyinde bir artış yaşanmaktadır. Kişilik özellikleri içinde Nörotiklik ve Özdenetimlilik; cep telefonu bağımlılığının negatif anlamlı belirleyicisi konumundadır.

Anahtar Kelimeler: Cep Telefonu, Bağımlılık, Kişilik Özellikleri, Kullanım Örüntüleri.

Research Article

Smartphone Addiction: A Study on Efficacy of Personality Traits and Usage Patterns

Enes Bal (Asst. Prof. Dr.)

Necmettin Erbakan Uni. Faculty of Social Sciences and Humanities

ebal@erbakan.edu.tr

ORCID: 0000-0002-6426-9426

Şükrü Balcı (Prof. Dr.)

Selçuk University Faculty of Communication

sukrubalci@selcuk.edu.tr

ORCID: 0000-0002-0477-0622

Date Received: 03.12.2019

Date Accepted: 30.12.2019

Date Published: 24.01.2020

DOI: <http://10.17680/erciyesiletisim.654569>

Abstract

Nowadays smart mobile phones in the world; important information and communication technologies. Previously, only mobile phones capable of sending calls and text/ picture messages; it now provides many functions including email and Internet access, short-range wireless communications, gaming and entertainment, listening to music, business, social networking, TV viewing, photography, video capture or driving directions, and using GPS. As such, mobile phones have become one of the most widely used technologies in human history. Currently, more than 4.5 billion people worldwide use mobile phones (www.trthaber.com). In many ways, these technology wonders make life easier for people; excessive use may eventually become addictive. Compared to other means of communication, smartphone carrying and connection convenience; can make addiction stronger. This research aims to reveal the smartphone addiction level, relationship between addiction and personality traits and usage patterns of the young and dynamic part of the society like university students. In the study where field research method was used; The data were collected from 415 participants by face to face questionnaire technique. As a result of the study, it was found that university students had moderate addiction. Women's addiction levels are higher than men's. As daily smartphone usage increases, there is an increase in addiction. Personality traits include Neuroticism and Conscientiousness; is a negative significant determinant of smartphone addiction.

Keywords: Smartphone, Addiction, Personality Traits, Usage Patterns.

Giriş

İletişim, insan ve toplum yaşamının her yanı ve boyutuyla ilişkili bir olgudur. Bu alanda yaşanan herhangi bir yenilik, gelişme ve farklılaşma hayatın birçok noktasında da değişim anlamına gelmektedir. Özellikle teknolojik gelişmelerin bilgi alışverişi ile haberleşme noktasında çok ileri bir seviyede gelişme gösterdiği günümüzde iletişimin insan ve toplum yaşamında giderek belirleyici bir rol üstlendiği söylenebilir (Güngör, 2011, s. 291). Nitekim geniş bir panoramik açıyla bakıldığında dünden bugüne sosyal ilerlemenin, insanlığın iletişim eylemiyle eş zamanlı biçimde gerçekleştiği görülmektedir. İletişim kurma ihtiyacı, yazılı dillerin üretilmesine, iletişim kanallarının çeşitlenmesine yol açmış ve beyinlerimizin gelişiminde çok önemli bir unsur olmuştur. Tarih boyunca iletişim engellerini kaldırıp mesafeleri aşma çabasında olan insanoğlu, güvercinlere, telgraflara, mektuplara, kartpostallara, kitaplara, dergilere, radyoya, televizyona, sabit hatlı telefonlara, elektronik postaya, internete, video konferanslara ve cep telefonlarına ihtiyaç duymuştur (Carbonell vd., 2013, s. 901).

Geçtiğimiz yüzyılda hayatın her alanında yeni icatlarla kendini gösteren teknolojik ilerleme tarihin yürüyüşünü hızlandırırken, özellikle 1970'li yıllarda bilgisayar ve telekomünikasyon yapılarının birleşmesi, bilgi ve iletişim teknolojilerinin hızlı bir biçimde gelişmesine yol açmıştır. Bu birleşme Morse telgrafını, Bell telefonunu, Marconi radyosunu ve bilgisayarları birleştiren bir teknoloji olan cep telefonu felsefesinin doğuşunda önemli bir adım olarak kabul edilmektedir (Carbonell vd., 2013, s. 901). Motorola'da mühendis olarak çalışan Martin Cooper, 1973 yılında ilk cep telefonunu geliştirerek iletişim alanını kökten dönüştürecek bir teknolojiye imza atmıştır. Bu dönüşüm sadece diğer iletişim araçlarına yönelik kullanım alışkanlıklarında yaşanmamış, her yeni aracın kendi kültürünü beraberinde getirdiği düşünüldüğünde, kitlelerin iletişim kültürlerinde de ciddi bir yapısal değişimin yaşanmasına neden olmuştur. Dolayısıyla küçük bir avuç içine koskoca bir dünyayı sığdıran cep telefonlarının hayatımıza girmesi iletişimde devrim etkisi yaratmıştır.

İlk başlarda yalnızca sesli iletişim ve yazılı mesajlaşma özelliğiyle sınırlı klasik cep telefonları, internet teknolojisi başta olmak üzere birçok teknik unsurun cihaza entegrasyonu bugün artık "akıllı telefon" şeklinde nitelendirilmektedir. İnternet servislerini ve cep telefonunu ortak bir cihazda kombine eden akıllı telefonlar, internetin sunduğu avantajların yanı sıra niteliksel olarak farklı hizmetler sunmaktadır. Bireyler kendilerini ifade etmek, video izlemek, arkadaşlarıyla iletişim kurmak, oyun oynamak, bilgi aramak veya görüntülü görüşme yapmak için akıllı telefonlarına başvurumaktadırlar. Bir akıllı telefonun taşınabilirliği ve erişilebilirliği, herhangi bir yerde, herhangi bir süre boyunca kullanılmasını mümkün kılmaktadır (Cha ve Seo, 2018, s. 1). Buradan yola çıkılarak taşınabilir hacimdeki bu cihazların, yaşamsal bir gereksinim olarak insan hayatının odağında yer alan iletişim sağlanırken, zaman ve mekân sınırlarının kalkmasındaki büyük etkisi belirtilmelidir.

Toplumsal yaşamda neredeyse her yaşta insanı kendisine müptela kılan bu aygıtlar, özellikle gençlerin vazgeçilmezleri arasında yer almaktadır. Bu açıdan günümüzde cep telefonları, gençlerin bir teknolojisi olarak kabul edilmektedir. Gençlik kültürü içerisinde ortak dilin oluşmasında bir sosyalleşme ajanı olarak betimlenen cep telefonları, genç bireylerin sosyal hayatını koordine etmede, farklı sosyal gruplarla bağlantı kurmalarında ve gündelik yaşamlarını düzenlemede fonksiyonel bir araç olarak değerlendirilmektedir (Bal, 2014, s. 223).

Başlangıçta zararsız ya da az zararlı olduğu düşünülen ve gelişen teknolojiyle “akıllı” hale gelen cep telefonlarının kullanımının olağanüstü bir biçimde artması, özellikle bağımlılık yaratma yönünde olumsuz sonuçları beraberinde getirmiştir. Kişinin en başta başkalarıyla iletişimi sağlamak için edindiği cep telefonları özelliklerinin zamanla genişlemesiyle kontrol edilmesi güç bir konuma bürünmüş, sonuçta bağımlılık riskini ortaya çıkararak tehlikeli davranışların oluşmasına yol açmıştır. Günümüzde akıllı cep telefonu kullanıcılarının önemli bir kısmı, bu aracın aşırı kullanımından kaynaklanan olumsuz sonuçları kontrol edemediği bir “dönüm noktasına” ulaşmıştır.

Bu dönüm noktasının en önemli konusunu ise akıllı telefonlara yönelik bağımlılık tartışmaları oluşturmaktadır. Özellikle genç bireylerin hayatında önemli bir yere sahip olan akıllı telefonların, sunduğu işlevsel özellikler nedeniyle çok yoğun bir biçimde kullanıldığı görülmektedir. Yine gençlerin bazı kişisel özelliklerinin de kullanımdan bağımlılığa giden yolda önemli bir faktör olduğu düşünülmektedir. Dolayısıyla son dönemlerde akıllı telefonların gençlerin hayatına ne tür bir etki yarattığı akademik araştırmalarda psikolojik, sosyolojik, kültürel, ekonomik ve pedagojik yönleri başta olmak üzere birçok bağlamda tartışılmaya başlanmıştır.

Uluslararası literatür incelendiğinde; cep telefonu kullanımı ve bağımlılığı ile *kullanım örüntüleri* (Perry ve Lee, 2007; Hong vd., 2012; Cha ve Seo, 2018), *yaş*, (van Deursen vd., 2015; Traş ve Öztemel, 2019), *cinsiyet farklılıkları* (Jenaro vd., 2007; Billieux vd., 2008; Turner vd., 2008; Walsh vd., 2011, van Deursen vd., 2015; Konan vd., 2018; Hoşoğlu, 2019), *sosyal medya yoğunluğu* (Sözbilir, 2018; Sözbilir ve Dursun, 2018; Cha ve Seo, 2018, Traş ve Öztemel, 2019), *stres* (Chiu, 2014; Ragu-Nathan, 2008; Thomee vd., 2011; Hong vd., 2012; van Deursen vd., 2015; Samaha ve Hawi, 2016), *depresyon* (Philips, 2005; Thomee vd., 2011; Augner ve Hacker, 2012), *bağımlılık semptomları* (Walsh vd., 2008; Sözbilir, 2018), *akademik performans* (Junco ve Cotten, 2012; Hong vd., 2012; Karpinski vd., 2013; Rosen vd., 2013a; Judd, 2014; Boumosleh ve Jaalouk, 2018), *yaşam doyumu* (Lepp vd., 2014; Lepp vd., 2015), *yalnızlık* (Yang vd., 2010; Tan vd., 2013; Aktaş ve Yılmaz, 2017; Ye vd., 2018; Mosalanejad vd., 2019; Hoşoğlu, 2019), *narsisizm* (Pearson ve Hussain, 2015; Pearson ve Hussain, 2016), *özsaygı* (Hong vd., 2012; Chiu, 2014; Hoşoğlu, 2019), *algılanan sosyal destek* (Konan vd., 2018) ve *kişilik özellikleri* (Augner ve Hacker, 2012; Bian ve Leung, 2015; Pearson ve Hussain, 2015; Kim vd., 2016; Pearson ve Hussain, 2016) arasındaki ilişkileri inceleyen birçok çalışma bulunmaktadır. Bu araştırmada ise cep telefonu bağımlılığı ile kullanım örüntüleri ve kişilik özellikleri arasındaki ilişki mercek altına alınmaktadır.

Dünyada ve ülkemizde gerçekleştirilen birçok araştırmada; akıllı telefonları yoğun bir şekilde kullanmanın çeşitli sorunlara yol açtığına ve kullanıcıların bu cihazlara bağımlı olma riskiyle karşı karşıya kalabileceklerine işaret edilmektedir. Benzer bir çıkış noktasıyla üniversite öğrencileri örnekleminde gerçekleştirilen bu çalışma ise saha araştırması yöntemi üzerinden akıllı telefonlara yönelik bağımlılık sorunsalına odaklanmaktadır. Öz olarak çalışma, gençlerin bağımlılık düzeyini, bağımlılık ile kişilik özellikleri ve kullanım örüntüsü arasındaki ilişkiyi teorik ve ampirik düzeyde ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırmaya yönelik veriler, Konya Selçuk Üniversitesi ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde öğrenim gören öğrencilerden yüz yüze anket tekniğiyle toplanmıştır.

1. Akıllı Cep Telefonu Bağımlılığı

Teknolojinin iletişim alanındaki baş döndüren gelişimiyle birlikte geleneksel kitle iletişim araçlarının önüne geçmeye başlayan ve yeni medya olarak da nitelendirilen iletişim teknolojileri, hayatımızı her açıdan etkisi altına almaya devam etmektedir. İnternet, sosyal medya, cep telefonu gibi unsurlar, geleneksel iletişim araçlarının birçok fonksiyonunu kendi içinde entegre etmesiyle birlikte artık kitlelerin vazgeçilmezleri arasında yerini almıştır. Özellikle cep telefonları, yeni iletişim teknolojileri içinde yer ve zaman kısıtlamasını ortadan kaldırma olanağı başta olmak üzere birçok yönüyle iletişim alanında büyük bir çığır açmıştır (Bal, 2014, s. 223).

1994 yılında başlayıp kısa sürede geniş bir kitlelere yayılan cep telefonları, farklı coğrafyalarda olduğu gibi Türkiye’de de kullanıcıların gündelik yaşam pratiklerinin ve hayallerinin içine derin bir biçimde yerleşmiştir (Çelik, 2013, s. 260). Öyle ki bugün gelinen noktada mobil iletişim başta olmak üzere dijital medyanın ülkemizde kullanım istatistiklerine bakıldığında çok çarpıcı verilerle karşılaşmaktayız. We are social ve Hootsuit tarafından her yıl hazırlanan internet ve sosyal medya istatistikleri “Digital 2019 in Turkey” ismiyle yayınlanan rapora göre, nüfusun yüzde 72’sini oluşturan 59.36 milyon internet kullanıcısı, nüfusun yüzde 63’ünü oluşturan 52 milyon aktif sosyal medya kullanıcısı ve nüfusun yüzde 53’ünü oluşturan 44 milyon aktif mobil sosyal medya kullanıcısı bulunmaktadır. Yetişkin insanların yüzde 98’i cep telefonu kullanırken; bunların yüzde 77’si akıllı telefon sahibidir. İnsanlar internette günde ortalama 7 saat zaman harcamaktadır. Diğer taraftan günde ortalama 2 saat 46 dakika sosyal medyada, 3 saat 9 dakika ise televizyon başında geçirilmektedir. Toplam 52 milyon sosyal medya kullanıcısının olduğu belirtilen raporda, bunların 44 milyonunun mobil cihazlar ile sosyal medyaya bağlandıkları ifade edilmiştir. Mobil kullanıcı istatistiklerine bakıldığında da sayının Türkiye nüfusunun %93’üne karşılık gelen 76.3 milyon olduğu görülmektedir. Raporda ayrıca geçtiğimiz yıl boyunca toplam 2.8 milyar kez mobil uygulama indirildiği ortaya konulmuştur (Bayrak, 2019).

Bu çarpıcı istatistiksel verilerden hareketle, “nedir akıllı telefonları diğerlerine göre bu kadar cazip kılan” diye bir soru akıllara gelmektedir. Konuya bakıldığında akıllı telefonların sadece klasik cep telefonlarını değiştirmekle kalmadığı, aynı zamanda kişisel bilgisayarları ve çok sayıda başka cihazları da değiştirdiği görülmektedir. Geniş ekran boyutları ve doğal hareket kabiliyetleri, her yerde ve her zaman çok sayıda fonksiyona erişilmesine imkân sağlamaktadır. Bir akıllı telefonla birden çok şey yapılabilir: Arama yapılabilir, e-posta gönderilebilir, fotoğraf ve video izlenebilir, paylaşım yapılabilir, video oyunları oynayabilir, müzik dinlenebilir, randevular ve kişiler izlenebilir, internette sörf yapılabilir, görüntülü arama gerçekleştirilebilir, haberler ve hava durumu takip edilebilir, ikili ya da grup sohbetler gerçekleştirilebilir, mesajlaşma uygulamaları (örneğin, Whatsapp) ve sosyal ağlarda etkileşimde bulunulabilir. Sunduğu tüm bu olanaklarla akıllı telefonlar, dünyadaki her yaşta insanın hayatının ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Teknolojik gelişimle insan hayatına kısa sürede entegre olan bu aygıtlar, günlük rutinleri, alışkanlıkları, sosyal davranışları, değerleri, aile ilişkilerini ve sosyal etkileşimleri köklü değişimlere itmeye devam etmektedir (Samaha ve Hawi, 2016, s. 321; Çağlak, 2019, s. 629).

Gündelik haberleşmenin ana mecrası konumunda yer alan akıllı telefonlar aynı zamanda sosyal ağlarda var olmanın da koşulu haline gelmiştir. Kullanıcıların her an ve her yerde yanlarında gezdirmek istemeleri, yokluğunda kendilerini huzursuz, gergin ve hatta yalnız hissettikleri, dahası kendilik ve kimlik performanslarını akıllı telefonunun sağladığı

teknik ve teknolojik imkânlarla örmeleri bu iletişim aracının ayrıcalıklı konumuna işaret etmektedir. Ayrıca kendi teknolojik senaryosu uyarınca bu cihazlar sadece kullanıcının bir başkası ile bağlantı kurmasına ya da zaman ve mekânla bağlantısını koparmasına değil, aynı zamanda kullanıcıya ait bilgi ve dataları depolamaya da yaramaktadır. Bu açıdan bakıldığında tam da bir hazne teknolojisi olan akıllı telefonlar, kullanıcısı için oldukça esnek ve akışkan bir alan üretmektedir (Çelik, 2013, s. 260-262).

Akıllı telefonların 7'den 70'e toplumun tüm kesimlerini, özellikle de gençleri cezbeden birçok fonksiyonel özelliği bulunmaktadır. Bir akıllı telefonun gençler tarafından bulundurulması ve kullanılması çeşitli anlamlara gönderme yapmaktadır:

- Özellikle ebeveynlere karşı kişisel özerkliği güçlendirir,
- En yeni ya da en moda modeller üzerinden kimlik ve prestij sağlar,
- Özel bir eğitim ve beceri gerektiren işler için büyük teknolojik yenilikler sunar,
- Boş zaman aktivitesi ve eğlence kaynağı olarak hizmet verir
- Açık bir sosyal ve duygusal işlev olarak kişilerarası ilişkilerin kurulmasını ve sürdürülmesini destekler (Choliz, 2012, s. 34).

İşletim sistemindeki standart cep telefonundan farklı ve daha gelişmiş 3G veya 4G özellikleriyle donatılmış akıllı telefonlar, dünya çapında hızla popülerlik kazanmaktadır. Her ne kadar akıllı telefonların yaygınlaştırılması ve kullanılması, sektör için çekici istatistikler sunsa da sosyal bilimcilere özellikle cihazın aşırı kullanımının yarattığı sorunlara ilişkin yapılacak araştırmalar için yeni bir alan açmaktadır (Bian ve Leung, 2015, s. 61-62). Kullanımdaki artış ve sosyal kabul ile paralel olarak cep telefonlarının kendileri ve baz istasyonu antenleri tarafından yayılan elektromanyetik dalgaların olumsuz etkileri, araç veya bisiklet kullanırken cep telefonunun kullanımının yarattığı riskler ve psikolojik etkileriyle olası olumsuz bir dizi negatif gelişmenin de göz önünde tutulması önem arz etmektedir. Cep telefonları zorbalığa girme (rahatsız etme eylemlerinin kaydedilmesi ve yayılması), şiddet ve cinsel tacizde önemli bir rol oynayabilmektedir. En endişe verici olumsuz sonuçlardan biri de özellikle gençler arasında bağımlılık yaratma olasılığıdır (Carbonell vd., 2013, s. 902). Zira cep telefonu kullanımı, modern toplumlarda bilgisayar oyunu oynamaktan daha yaygındır ve bu durum cep telefonu kullanıcılarında bağımlılık oranının daha yüksek olduğunu göstermektedir (Augner ve Hacker, 2012, s. 437).

Bağımlılık, geleneksel olarak spesifik uyarıcıların (örneğin alkol, kokain, halüsinojenler) tekrarlayan ve aşırı kullanımı yoluyla madde bağımlılığı ile ilişkilendirilen bir kavramdır. Yakın zamanda yapılan çalışmalar, bireylerin iş, yemek, alışveriş, video oyunları, seks, internete yönelik aşırı davranışlara bağımlı olabileceğini göstermiştir (Cocoradã vd., 2018, s. 346). Bir başka ifadeyle bireyler çeşitli maddelere bağımlı hale gelebildikleri gibi aynı zamanda herhangi bir fiziksel suiistimalin söz konusu olmadığı davranışsal bağımlılıklara da maruz kalabilmektedirler. İnternet bağımlılığına benzer şekilde fotoğraf makinesi, video-ses kayıt cihazı, navigasyon, müzik çalar ve internet gibi birçok özelliği tek bir parçada birleştiren akıllı telefonların kullanımının artmasıyla bu iletişim aracına yönelik bağımlılık durumu da günden güne yaygınlaşmaktadır (Demirci vd., 2014, s. 227).

Yaygın kullanımı göz önüne alındığında genç yetişkinlerin, özellikle de üniversite öğrencilerinin akıllı telefonları kullanmasına yönelik gerçekleştirilen araştırmalar kritik bir öneme sahiptir. Çünkü öğrencilerin mobil aygıtlara olan bağımlılığı onların sınıf içinde etkinliklerinin akamete uğraması ve çalışmalarının bozulması noktasında akademik performanslarını kökten etkileyebilmektedir. Bununla birlikte cep telefonu kullanımının

performans üzerindeki olumsuz etkileri sınıfın ötesine geçerek yalnızca öğrenciler için değil, her yaşta bireyler için de etkili olabilmektedir. Aşırı cep telefonu kullanımının yol açtığı çatışma, sosyal alandaki tüm gruplarla bireyin ilişki biçiminde değişime neden olmaktadır. Cep telefonu bağımlılığı, dikkat gerektiren diğer sorunların da bir göstergesi olabilmektedir (Roberts vd., 2014, s. 255).

Üniversite öğrencileri, cep telefonu teknolojisinin en hızlı deneyimleyenleri arasında ilk sıralarda yer almaktadır. Ortaya konan birçok araştırma, cep telefonu kullanımı ile sağlık ve akademik başarı arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ileri sürmektedir. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki bir özel üniversite öğrencisi örneğinde gerçekleştirilen kesitsel çalışmada, cep telefonu kullanımı ve video oyunlarının düşük not ortalaması ile ilişkili olduğu saptanmıştır. Öğrencinin akademik bağlamda öğrenme sürecine engel olan cep telefonunun çoklu görev yapmasının gerek akademik olmayan gerekse de akademik performansını olumsuz yönde etkilediği bulgulanmıştır (Boumosleh ve Jaalouk, 2018, s. 50).

Güney Kore'deki ortaokul öğrencilerinde akıllı telefon kullanım örüntülerini, akıllı telefon bağımlılığı özelliklerini ve akıllı telefon bağımlılığının belirleyicilerini incelediği çalışmada Cha ve Seo (2018), katılımcıların % 30,9'unun akıllı telefon bağımlılığı için risk grubu, yüzde % 69,1'inin ise normal kullanıcı grubunda yer aldığını tespit etmişlerdir. Yazarların ortaya koyduğu bulgular arasında; "*günlük cep telefonu kullanımın, cep telefonu bağımlılığını pozitif yönde anlamlı bir biçimde yordadığı*" bulunmaktadır.

Akıllı telefonların gençler için gerçek bir arzu nesnesi haline geldiğini, bununla birlikte olağanüstü kullanışlı bir araç olmasına ve çok sayıda sosyal ve kişisel fonksiyonun performansını kolaylaştırmasına rağmen, kontrolsüz, uygunsuz veya aşırı kullanımının ebeveynlerle ve diğer alanlardaki etkileşimlerde sorunlara yol açabileceğini ifade eden Cholz, yaşanan bağımlılığın en karakteristik sonuçlarından bazılarını şu şekilde sıralamaktadır:

- Hem yüksek maliyette hem de çok sayıda arama ve mesajda ortaya çıkan aşırı kullanım,
- Cep telefonlarının aşırı kullanımıyla ilgili, özellikle ebeveynlerle ilgili sorunlar,
- Okul performansını veya kişisel faaliyetleri sekteye uğratma,
- İşlevsel cihazların yeni modellerle değiştirilmesi ihtiyacının yanı sıra aynı memnuniyet seviyesini elde etmek için kullanımda kademeli bir artış,
- Telefonun kullanımı engellendiğinde duygusal değişiklikler gösterme(2012, s. 34-35).

Bağımlılığa giden yolda önemli bir basamak olarak yoğun bir biçimde akıllı telefon uygulamalarının sürekli kullanılması, uyku bozuklukları başta olmak üzere stres, kaygı, sağlık durumundaki yoksunluk ve bozulma, akademik performansın düşmesi ve fiziksel aktivitenin azalması gibi sorunların baş göstermesine yol açmaktadır (Samaha ve Hawi, 2016, s. 321). Nitekim akıllı telefon bağımlılığı için resmi tanı kriterleri mevcut değilse de bu tür bağımlılığın, hoşgörü, geri çekilme semptomları, meşgul olma, duygu durum bozukluğu, özlem ve kontrol kaybı gibi birçok bağımlılık özelliğine sahip olduğu bildirilmiştir (Demirci vd., 2014, s. 227).

Öte yandan akıllı telefon bağımlılığında cinsiyetin de bir anlam ifade edip etmediğine yönelik olarak literatürde farklı sonuçlara ulaşılan birçok araştırma mevcuttur. Bunlardan birçoğuna değinilecek olursa, Chen ve arkadaşlarının (2017) ortaya koydukları çalışmada,

katılımcıların arasında akıllı telefon bağımlılığı yaygınlığı yüzde 29.8 (erkeklerde yüzde 30.3 ve kadınlarda yüzde 29.3) oranında saptanmıştır. Erkek öğrencilerde akıllı telefon bağımlılığı ile ilişkili faktörler oyun uygulamalarının kullanımı, kaygı ve düşük uyku kalitesidir. Kız öğrenciler için önemli faktörler multimedya uygulamalarının kullanımı, sosyal ağ hizmetlerinin kullanımı, depresyon, kaygı ve düşük uyku kalitesidir. Yang ve arkadaşlarının (2018) yaptıkları araştırmanın bulgularına bakıldığında, akıllı telefon bağımlılığı ve akıllı telefon etkisinin genç kız ve erkekler arasında anlamlı bir farklılık göstermektedir. Ayrıca akıllı telefon bağımlılığı ile erkeklerin canlılık/ruh sağlığı arasında negatif korelasyon bulunmuştur. Bavlı ve arkadaşlarının (2018) üniversite öğrencileri üzerinde yaptıkları araştırmanın analiz sonuçları cinsiyetler arasındaki bağımlılık puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığına işaret etmektedir. Benzer bir sonuca ulaşan Sözbilir ve Dursun (2018) da kadınlar ve erkekler arasında bağımlılık noktasında bir ilişki olmadığını kaydetmiştir.

Özetle mobil iletişim aygıtlarının özelliklerine bağlı olarak akıllı telefon kullanım alışkanlıklarının (kullanım ritüelleri) telefon bağımlılığı oluşturabileceği söylenebilir. Bir maddenin bağımlılık yaratma kapasitesini belirleyen faktörlerden biri memnuniyet verici kullanım özellikleriyken (Carbonell vd., 2013) diğeri ise o maddeye bağımlı olan bireyin kişilik özellikleridir. Daha açık bir ifadeyle, akıllı telefon bağımlılığının iki önemli ayağından birincisi cihazın ortaya koyduğu kullanım özelliklerinin belirlenmesiyken, diğeri ise akıllı telefona bağımlı hale gelen kullanıcıların kişilik özelliklerinin keşfidir.

2. Bağımlılık ve Kişilik Özellikleri

Genel olarak teknolojik bağımlılıklar, özelde ise akıllı telefon bağımlılığı birkaç nedenden dolayı özellikle önemlidir: Birincisi, söz konusu teknolojilerin toplum için son derece yararlı ve gerekli olmasına rağmen, aynı zamanda onları bağımlılığa yol açan faktörlerle de karakterize edilmesidir. İkincisi, diğer zararlı bağımlılık türlerinin (uyuşturucu, alkol vb.) aksine, bu teknolojiler tarafından sunulan kötüye kullanım riski konusunda sosyal bir fikir birliği yoktur. Üçüncüsü, bu teknolojilerin kötüye kullanımının hedef kitlesi olarak en duyarlı nüfusun gençlerden oluşmasıdır. Sözü edilen teknolojileri etkileyici bulmaları ve yetişkinlere göre daha üstün kullanım becerileri gösterdikleri için gençler kortikal gelişim nedeniyle bağımlılık süreçlerine karşı daha savunmasız kalmaktadır (Choliz, 2012, s. 40).

Akıllı cep telefonları, kişisel bir bilgisayarda görülebilen çoğu işlevi üzerinde taşımasından dolayı kullanıcılar için vazgeçilmez bir konumda yer almaktadır. Bu cihazın hayatın merkezinde çok fazla yer alması, bazen insan ilişkilerini sekteye uğratabilmektedir. Bununla birlikte, akıllı telefonlar söz konusu olduğunda, yenilikçiler ve teknoloji meraklısı olarak kabul edilenler, onları ortalama bir kişiden çok daha fazla kullanmaktadır. Dolayısıyla deneysel faktörler akıllı telefon kullanıcılarını anlamak için başka bir bakış açısı olabilmektedir. Nitekim, bir akıllı telefon kullanıcısının bağımlılığını anlamak için kişisel özellikleri ve deneysel faktörleri göz önünde bulunduran entegre araştırmalar önemlidir (Park ve Lee, 2011, s. 438-439).

Bu bağlamda kullanıcıların kişisel özellikleri akıllı aygıtlara yönelik bağımlılığa giden süreçte temel bileşenlerden biri olarak kabul edilmektedir. İnsanların farklı kişiliklerde olması onların gündelik yaşam tercihlerinin neredeyse tamamına yansıyan bir gerçeğe gönderme yapmaktadır. Bu noktada Horzum ve arkadaşları, kişilik kavramını, “genel olarak bir bireyi diğer bireylerden ayıran, onu diğerlerinden farklı kılan ayırıcı özellikler bütünü” olarak tanımlanmaktadır. Diğer bir ifadeyle kişiliğin, bireylerin davranışlarını

belirleyen nispeten sabit özelliklerin tamamı şeklinde de tanımı yapılmaktadır (2017, s. 399).

Dolayısıyla sosyal yaşam içinde farklı kişisel özelliklere sahip bireylerin iletişim araçlarına yönelik farklı kullanım alışkanlıkları ve bağımlılık gerekçeleri bulunmaktadır. Örneğin dışa dönük sosyal bir kişinin akıllı telefon aygıtlarını kullanım şekli içine kapanık, çekingen bir kişiden farklı olmaktadır. Yine bunun bir yansıması olarak bağımlılık gerekçeleri ve düzeylerinde de bu bireysel özellikler her an devreye girebilmektedir. Zira, bireylerde saptanan birçok kişilik özelliği olmasına karşın araştırmalar sonucu bulunan “5 Faktör Kişilik Modeli” oldukça yararlı bir tipoloji olmuş ve kişilik kavramına yeni işlevsel bir bakış açısı kazandırmıştır. Buradan hareketle üniversite öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılığına dönük durumlarını ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmanın araştırma kısmında “Dışadönüklük, Yumuşak Başlılık, Özdenetimlilik, Nörotiklik ve Deneyime Açıklık” olmak üzere 5 temel kişilik bu beşli sınıflandırmaya yer verilmiştir. Bu farklı kişilik tipleri kısaca olursa;

- *Dışadönüklük*: Bu boyut, hayat dolu, heyecanlı, neşeli, girişken ve sosyal olma gibi özellikleri içermektedir. Dışa dönük kişiler atılgan, aktif, konuşkan, şen şakrak, iyimser ve enerjiktirler; eğlence ve hareketten hoşlanırlar (Sudak ve Zehir: 2013, s. 144). Bunun karşısında yer alan içedönüklük boyutunda ise bireyler sosyal alandan daha uzak bir yaşamı tercih ederler. Heyecan ve coşkudan fazla hoşlanmayan bu kişilik özelliğe sahip bireyler mesafeli ve ihtiyatlı bir yapıya sahiptir.
- *Yumuşak Başlılık*: Bu kişilik tipine sahip insanlar yardımsever, güven verici ve sempattir. Rekabet yerine iş birliğini tercih eden uyumlu bireyler (Burger, 2011, s. 161), kişilerarası iletişimde başarılı bir portre çizerler. Kabul edici bireyler işlerinde daha başarılıdırlar ve iş arkadaşları veya ailelerinden daha fazla duygusal destek görürler (Sudak ve Zehir, 2013, s. 144).
- *Özdenetimlilik*: Vicdani ölçü anlamına gelen bu boyut ne kadar kontrollü ve öz disiplinli olduğumuzu ifade etmektedir. Bu kişilik tipine sahip bireyler organize olabilen, plan odaklı ve kararlı kimselerdir. Bunun karşısında yer alan kişiliktekimler ise dikkatsiz, görevlerden kolayca uzaklaştırabilir ve sorumluluk duygusu zayıf kimselerdir (Burger, 2011, s. 162).
- *Nörotiklik*: Duygusal tutarsızlık anlamına da gelen Nörotisizm boyutu, insanları duygusal istikrarlılıklarını ve kişisel uyumlarını ifade etmektedir. Sık sık duygusal sıkıntı yaşayan ve duygulardaki geniş salınım yaşayan insanlar, Nörotiklik ölçütlerinde yer almaktadırlar. Nörotiklik yönü düşük olan bireyler, aşırı duygusal reaksiyonlara eğilimli olmayan, sakin ve tutarlı bir yapıya sahiptirler (Burger, 2011, s. 160).
- *Deneyime Açıklık*: Bu boyutu oluşturan özellikler arasında aktif bir hayal gücü, yeni fikirleri düşünmeye istekli olma, farklı düşünceler ve entelektüel merak sayılabilir. Deneyime açık olan insanlar meraklı ve bağımsız düşünürlerdir. Açıklık konusunda düşük olanlar ise yeni bir şey aramak yerine aşına olanları tercih etme eğilimindedir (Burger, 2011, s. 160).

Öte yandan dünyanın farklı yerlerinde bireylerin kişilik özellikleri ile akıllı telefon bağımlılığını ve bununla ilintili olarak bağımlılık durumunun bireylerin ruh sağlıklarına ne tür etki yarattığını ölçen birçok araştırma gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmanın kapsam ve sınırlılıkları açısından bunların hepsine değinilmesi mümkün olmamakla birlikte birkaçını özetlemekte fayda görülmektedir. İlk olarak Thomee ve arkadaşlarının (2011) mobil telefon kullanımı ve stres, uyku bozukluğu ve depresyon arasındaki ilişkiyi

değerlendirdiği çalışmasına bakıldığında, cep telefonu kullanımının genç erişkinlerin ruh sağlıkları için bir risk faktörü olduğu görülmektedir. Aynı şekilde Samaha ve Hawi'nin (2016) yaptığı çalışmada da benzer sonuçlar elde edilmiş telefon bağımlılığı ile algılanan stres arasında pozitif bir ilişki tespit edilmiştir.

Salehan ve Negahban (2013) akıllı telefonlarda sosyal ağ uygulamalarının kullanımına ilişkin yapmış oldukları çalışmada, sosyal ağların kullanımının cep telefonu bağımlılığının önemli bir yordayıcısı olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Araştırmaya göre mobil ağ uygulamaları hem erkeklerde hem de kadınlarda telefon bağımlılığı için önemli derecede risk faktörüdür.

Bolle (2014) yapmış olduğu kişisel faktörlerin Alman toplumundaki cep telefonu bağımlılığıyla ilişkisini araştırdığı çalışmada sosyal stres, duygusal zekâ ve özdenetim olmak üzere üç kişilik özelliği belirlemiş ve bunlardan sosyal stresin akıllı telefon bağımlılığı için önemli bir belirleyici olduğu sonucuna varmıştır. Bununla birlikte duygusal zekanın cep telefonu kullanım alışkanlıklarını ve cep telefonu bağımlılığını etkilemediği, özdenetimin de akıllı telefon kullanım alışkanlığına herhangi bir etkide bulunmadığı bulgusuna ulaşmıştır. Bolle çalışmasında telefon kullanım alışkanlığı ile telefon bağımlılığı arasında bir ayırım olduğunu belirtmiştir. Buna göre bağımlılığın kişinin kendi kontrolünü kaybetmesi olduğunu, alışkanlığın ise kişinin kendi kontrolünü kaybetmesine neden olmayan rutin davranışlar olduğunu vurgulamıştır.

Roberts ve arkadaşlarının (2015) 346 üniversite öğrencisi üzerinde bir dizi kişilik özelliği ile cep telefonu bağımlılığı arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmada duygusal dengesizlik durumuyla cep telefonu bağımlılığı arasında pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. Aynı şekilde kararsız olan kişilerin de kararlı olan kişilere göre cep telefonu bağımlısı olması risklerinin daha yüksek olduğu görülmüştür.

Bian ve Leung'un (2015) Çin'de 414 üniversite öğrencisi üzerine yaptıkları çalışmada ise yalnız ve utangaç olan bireylerin cep telefonu bağımlısı olma olasılığının yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Al-Barashdi ve arkadaşları ise (2014) utangaç öğrencilerin başkalarıyla iletişim kurmaları için akıllı telefonların mükemmel bir yol olduğunu belirterek, akıllı telefonların öğrenciler arasında çok popüler olduğunu, sosyal etkileşimlerini arttırdığını ve yeni sosyal ilişkiler kurma fırsatlarını genişlettiğini öne sürmüşlerdir.

Pundir'ın (2016) Güney Hindistan'da 18-25 yaş arası 1108 üniversite öğrencisi üzerinde yaptığı çalışmada problemlili telefon kullanımı olarak tanımladığı cep telefonu bağımlılığı ile psikolojik sıkıntı ve benlik saygısı arasındaki ilişkiyi incelemiş ve cep telefonu bağımlılığı ile psikolojik sıkıntı ve benlik saygısı arasında bir ilişkinin olduğunu tespit etmiştir. Araştırmaya göre bireylerin bağımlı ilişkilere sahip olması ve çevresiyle olumsuz ilişkilere sahip olması gibi faktörler problemlili cep telefonu kullanıcıları olma olasılığını artırmaktadır. Augner ve Hacker'e (2012) göre de stres ve depresyonun, problemlili kullanımla ilişkisi bulunmaktadır.

Bianchi ve Phillips (2005), problemlili cep telefonu kullanımında yaş, dışa dönüklük ve düşük özgüvenin yanı sıra nevrozluğun önemli belirleyiciler olduğuna vurgu yapmaktadır.

Pearson ve Hussain'in (2016) yaptıkları çalışmanın regresyon analizi sonuçları, narsisizm, açıklık, nevrozluğun ve yaşın akıllı telefon bağımlılığı ile bağlantılı olduğunu ortaya koymuştur. Bu nedenle, akıllı telefonların narsisist olmayan kullanıcılarda

bile narsisizmi teşvik ettiği ileri sürülmüştür. Aynı araştırmacıların 2015 yılında 256 cep telefonu kullanıcısı üzerine yaptıkları araştırmada ise daha yüksek narsisizm ve nevroz düzeyinde yer alanların bağımlılığa daha yatkın oldukları saptanmıştır.

İşte yukarıdaki literatür tartışmalarından yola çıkarak aşağıdaki hipotezler kurulmuştur:

H1: Katılımcıların cinsiyetine göre akıllı cep telefonu bağımlılığı anlamlı farklılık göstermektedir.

H2: Kişilik özellikleri ile akıllı cep telefonu bağımlılığı arasında negatif anlamlı ilişki bulunmaktadır.

H3: Günlük akıllı cep telefonu kullanım süresi arttıkça, akıllı cep telefonu bağımlılığı da artmaktadır.

3. Yöntem

Saha araştırması yönteminin kullanıldığı bu çalışma, üniversite öğrencilerinin akıllı cep telefonu bağımlılığı ile kişilik özellikleri ve kullanım örüntüleri arasında ilişkileri ortaya koymayı amaçlamaktadır.

3.1. Araştırmanın Uygulanması ve Örneklem

Akıllı cep bağımlılığı ve bağımlılığın belirleyicileri olarak kişilik özellikleri ve kullanım alışkanlıklarının konu edildiği bu çalışma; Konya'daki iki önemli devlet üniversitesinde (Selçuk Üniversitesi ve Necmettin Erbakan Üniversitesi) yürütülen bir saha araştırmasına dayanmaktadır. Dolayısıyla çalışmanın evrenini Selçuk ve Necmettin Erbakan Üniversitelerinde eğitim gören ve akıllı cep telefonu kullanan öğrenciler oluşturmaktadır.

Örneklemin belirlenmesinde olasılıksız örnekleme türlerinden biri olan amaçlı örneklemeden yararlanılmış; Konya merkezde iki üniversitenin merkez kampüslerinde faaliyet gösteren fakülte ve yüksekokul öğrencilerine yüz yüze anket uygulanmıştır. Ön inceleme sonucunda 415 anket analiz için uygun görülmüştür.

Araştırmaya katılanların yüzde 46,5'i erkeklerden, yüzde 53,5'i ise kadınlardan oluşmaktadır. Oranlar, cinsiyet açısından karşılaştırma yapmaya uygunluk göstermektedir.

Katılımcıların yaş dağılımına bakıldığında; en düşük 17, en yüksek 36 yaşındaki üniversite öğrencileriyle görüşüldüğü dikkat çekmektedir. Ankete katılanların yaş ortalaması 20,85; dağılımın standart sapması ise 2,31 olarak belirlenmiştir.

İkamet açısından araştırma sorularını cevaplayanların yüzde 3,6'sı evde yalnız, yüzde 15,9'u evde arkadaşlarla, yüzde 28,7'si aileyle, yüzde 49,6'sı yurttan ve yüzde 2,2'si otel/pansiyonda kaldığını ifade etmektedir.

Örneklemden katılanların yüzde 50,4'ü Selçuk, yüzde 49,6'sı Necmettin Erbakan Üniversitesi öğrencisidir.

3.2. Veri Toplama Araçları

Kullanıcıların akıllı cep telefonu bağımlılık düzeyi ile kişilik özellikleri ve kullanım örüntüleri arasındaki ilişkiyi mercek altına alan bu araştırmada, 36 sorudan oluşan bir anket formu dizayn edilmiştir. Ankette aşağıda tanımlanan ölçeklerden yararlanılmıştır:

Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği Kısa Formu (ATBÖ-KF): Yetişkin ergenlerin cep telefonu bağımlılık risklerini ortaya koymak üzere Kwon ve arkadaşları (2013) tarafından geliştirilen 10 maddelik ölçek; 6 Likert (1= Kesinlikle Katılmıyorum; 6=

Kesinlikle Katılıyorum) tipindedir. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 60, en düşük puan 10'dur. Puan arttıkça, bağımlılık düzeyinde de bir artış yaşanmaktadır. Ölçek tek faktörlü bir yapıya sahip olup, alt boyutları bulunmamaktadır. Yazarlar araştırmalarında ölçeğin iç tutarlılık katsayısını ,91 olarak hesaplamışlardır. Ölçek Türkçe'ye Noyan ve diğerleri (2015) tarafından uyarlanmıştır. Araştırma sorularını cevaplayanların akıllı telefonu kontrol etme sıklığı ve akıllı telefonla geçirdikleri telefon bağımlılık düzeyleri arasında pozitif anlamlı ilişki bulunmaktadır. Araştırmada yazarlar *ölçeğin güvenilirliğini ,86 olarak* rapor etmişlerdir. Bu araştırmada ölçeğin güvenilirliği için Cronbach's Alpha katsayısı ,83'tür.

Beş Faktör Kişilik Ölçeği (BFI-10): Sınırlı zamanı bulan katılımcıların daha rahat cevap vermelerini sağlamak adına 44 maddelik Büyük Beş Kişilik Özelliği Ölçeği; Rammstedt ve John (2007) tarafından 10 maddelik bir versiyona dönüştürülmüştür. Yazarlar ölçeği, kültürlerarası araştırmalarda kullanılmasına kolaylaştırmak için hem İngilizce hem de Almanca olarak dizayn etmişlerdir. 5'li Likert tipindeki (1= Kesinlikle Katılmıyorum; 5= Kesinlikle Katılıyorum) ölçek; insanların diğerlerinden farklılaşan kişilik özelliklerini tespit etmeyi amaçlamaktadır. Ölçekte; *Dışadönüklük, Yumuşak Başlılık, Özdenetimlilik, Nörotiklik ve Deneyime Açıklık* olmak üzere 5 alt boyut bulunmaktadır (Rammstedt ve John, 2007). Genel olarak sonuçlar, BFI-10 ölçeğinin önemli düzeyde güvenilirlik ve geçerliliğe (,75) sahip olduğunu göstermektedir. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlama çalışması Horzum ve arkadaşları (2017) tarafından yapılmıştır. Yazarlar ölçeğin kişilik yapılarındaki beş faktörü için iç tutarlılık ve kompozit güvenilirlik değerlerini sırasıyla *Dışadönüklük* için iç tutarlılık ,88 ve kompozit ,83; *Yumuşakbaşlılık* için iç tutarlılık ,81 ve kompozit ,73; *Özdenetimlilik* için iç tutarlılık ,90 ve kompozit ,85; *Nörotiklik* için iç tutarlılık ,85 ve kompozit ,79 ve *Deneyime Açıklık* için iç tutarlılık ,84 ve kompozit ,78 olarak belirlemişlerdir (Horzum vd., 2017, s. 404). Bu araştırmada ölçeğin geneli için güvenilirliğin Cronbach's Alpha= ,75 olduğu dikkat çekmektedir.

Cep Telefonu Kullanım Nedenleri Ölçeği: insanların günlük yaşamda cep telefonu kullanım nedenlerini sorgulamak adına 5 Likert tipi (1= Hiç, 5= Her Zaman) 11 maddeden oluşan bir ölçekten yararlanılmıştır. Ölçekteki 9 madde (*bilgi sahibi olmak, herhangi bir amaç için telefondaki uygulamaları kullanmak, müzik dinlemek, haberleri kontrol etmek, fotoğraf-video çekmek, E- posta almak ve göndermek, yol tarifi almak ve GPS kullanmak, web sayfalarına göz atmak, sosyal medya araçlarını -Instagram, Facebook, Twitter, WhatsApp vb.- kullanmak*) Rosen ve arkadaşlarının (2013b, s. 2504); diğer 2 madde (*konuşmak ve iletişim kurmak, oyun oynamak ve eğlenmek*) ise Bal'ın (2014) araştırmasında bulunmaktadır. Rosen ve arkadaşları (2013b) ölçeğin güvenilirliğini ,93 olarak hesaplamışlardır. Bu araştırmada ölçeğin güvenilirlik katsayısı Cronbach's Alpha= ,74 olarak ön plana çıkmaktadır.

Kişisel Bilgi Formu: Bu başlık altında yaş cinsiyet ve ikamet biçimi gibi demografik değişkenlerin yanı sıra; katılımcıların günlük cep telefonu kullanım süresi ve aylık cep telefonu için harcama miktarını sorgulamaya yönelik sorular bulunmaktadır.

3.3. Verilerin Analizi ve Kullanılan Testler

Saha araştırması 1-15 Kasım 2019 tarihleri arasında, katılımcılarla yüz yüze görüşme yoluyla yürütülmüştür. Elde edilen veriler, istatistik programı kullanılarak, bilgisayar ortamında incelenmiştir. Araştırmada kullanılan Akıllı Telefon Bağımlılığı (*Skewness: 0,603; Kurtosis: 0,326*) ve Beş Faktör Kişilik Özelliği (*Skewness: 0,282; Kurtosis: -0,491*) ölçekleri için elde edilen Skewness (Çarpıklık) ve Kurtosis (Basıklık) değerleri -1,0

ile +1,0 arasında değiştiğinden; verilerin normal dağılıma sahip olduğu ön plana çıkmaktadır (Tabachnick ve Fidell, 2013). Dolayısıyla verilerin analizinde parametrik testler tercih edilmiştir. Katılımcıların demografik özelliklerini belirlemede amacıyla *Frekans Analizi* kullanılmıştır. İkamet biçimi ile günlük cep telefonu kullanım süresi arasında ilişki *Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)* ile sorgulanmıştır. Kişilik Özellikleri alt boyutlarını belirlemek üzere *Açımlayıcı Faktör Analizi'ne (AFA)* başvurulmuştur. Cep telefonu kullanım kullanım örüntüleri, kişilik özellikleri ile cep telefonu bağımlılığın, cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığı *Bağımsız Örneklem T-Testi* ile ölçümlenmiştir. Cep telefonu bağımlılığının, kişilik özellikleri ve günlük cep telefonu kullanım süresi tarafından yordanmasına ilişkin bulgular, *Doğrusal Regresyon Analizi* ile sağlanmıştır. Yine cep telefonu bağımlılığı ile kişilik özellikleri ve günlük cep telefonu kullanım süresi arasındaki ilişkinin düzeyi ve yönünü belirlemede *Korelasyon Analizi* kullanılmıştır.

4. Bulgular ve Yorum

Bu başlık altında öncelikle katılımcıların cep telefonu kullanım örüntüleri, kişilik düzey ve boyutları ile cep telefonu bağımlılığına ilişkin analiz ve değerlendirme yapılmakta; daha sonra akıllı cep telefonu bağımlılığı ile kişilik boyutları ve kullanım özellikleri arasındaki ilişki mercek altına alınmaktadır.

4.1. Cep Telefonu Kullanım Örüntüleri

Üniversite öğrencilerinin akıllı cep telefonu ile günlük geçirdiği zaman sorgulandığında; en düşük 20, en yüksek ise 1200 dakika cep telefonu kullandıkları ortaya çıkmaktadır. Örneklemdeki katılımcıların günlük ortalama cep telefonu kullanım süresi yaklaşık 301 dakika; dağılımın standart sapması ise 179,67'dir.

Tablo 1: Akıllı Cep Telefonu Kullanım Süresinin Betimleyici İstatistiği

	N	Min.	Max.	\bar{X}	SD
Günlük Cep Telefonu Kullanım Süresi	404	20 dk.	1200 dk.	301,71	179,67

Katılımcıların cinsiyetine göre günlük cep telefonu kullanım süresi anlamlı farklılık taşımaktadır ($t= -3,26$; $p < ,01$). Betimleyici istatistik sonuçları; kadınların ($\bar{X}= 328,51$), erkeklere ($\bar{X}= 270,62$) göre günlük akıllı cep telefonu ile daha fazla zaman geçirdiğini göstermektedir.

Üniversite öğrencilerinin ikamet biçimine göre de günlük cep telefonu kullanım süresi anlamlı farklılaşmaktadır ($F= 2,86$; $p < ,05$). Yüzde 5 anlamlılık düzeyinde *Tukey Testi* sonuçları incelendiğinde; farklılaşma otel/ pansiyonda ($\bar{X}= 406,11$) kalanlarla evde yalnız ($\bar{X}= 188,06$) yaşayanlar arasında ortaya çıkmaktadır.

Araştırmaya katılan üniversite gençliğinin cep telefonunu en çok konuşmak ve iletişim kurmak ($\bar{X}= 4,33$), sosyal medya araçlarını (Instagram, Facebook, Twitter, WahtsApp vb.) kullanmak ($\bar{X}= 4,26$), bilgilenmek ($\bar{X}= 4,03$) ve müzik dinlemek ($\bar{X}= 3,94$) için kullandıkları dikkat çekmektedir. Katılımcılar oyun oynamak ve eğlenmek ($\bar{X}= 2,70$), e-posta almak/göndermek ($\bar{X}= 3,14$) ile yol tarifi almak, GPS uygulamalarından yararlanmak ($\bar{X}= 3,16$) amacıyla daha az cep telefonu kullanmayı tercih etmektedir.

Tablo 2: Akıllı Cep Telefonu Kullanım Nedenlerinin Betimleyici İstatistiği

Cep Telefonu Kullanım Nedenleri	N	\bar{X}	SD
Konuşmak ve iletişim kurmak	415	4,33	,73
Sosyal medya araçlarını kullanmak	415	4,26	,90
Bilgi sahibi olmak	415	4,03	,80

Cep Telefonu Kullanım Nedenleri	N	\bar{X}	SD
Müzik dinlemek	415	3,94	1,03
Herhangi bir amaç için telefondaki uygulamaları kullanmak için	413	3,84	,94
Haberleri kontrol etmek	414	3,59	1,11
Web sayfalarına göz atmak	415	3,58	1,03
Fotoğraf-video çekmek	415	3,54	1,19
Yol tarifi almak ve GPS kullanmak	414	3,16	1,16
E- posta almak ve göndermek	414	3,14	1,19
Oyun oynamak ve eğlenmek	415	2,70	1,33

Katılımcıların cinsiyetine göre konuşmak ve iletişim kurmak ($t= -2,38$; $p< ,05$), fotoğraf-video çekmek ($t= -3,72$; $p< ,001$), oyun oynamak ve eğlenmek ($t= 2,19$; $p< ,05$), sosyal medya araçlarını kullanmak ($t= -2,04$; $p< ,05$) gibi cep telefonu tercih nedenleri anlamlı farklılık göstermektedir. Konuşma ve iletişim kurma, fotoğraf-video çekme ile sosyal medya araçlarını kullanmada kadınların; oyun oynamak ve eğlenme amaçlı cep telefonu kullanımında ise erkeklerin oransal üstünlüğü söz konusudur.

Bir başka açıdan üniversite öğrencilerinin aylık cep telefonu için harcadıkları ücret sorgulandığında; en düşük 20, en yüksek 260 TL karşımıza çıkmaktadır. Katılımcıların ortalama aylık cep telefonu için harcadıkları para 47,72 TL'dir.

4.2. Beş Faktör Kişilik Özellikleri

Araştırmaya katılanların kişilik boyutlarını belirlemek amacıyla, Beş Faktör Kişilik Ölçeğindeki 10 madde için Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) yapılmıştır. Öz değer ve yamaç eğrisi incelemeleri sonucunda 5 boyutun ele alınabileceği görülmüştür. Aşağıdaki kısımda analiz sonucunda ortaya çıkan boyutlara ait maddelerin yükleme değerleri sıralanmaktadır.

Tablo 3: Kişilik Özelliklerini Belirlemeye Yönelik Faktör Analizi Sonuçları (Principal Component Analysis, Varimax Rotation, N= 415)

Kişilik Özellikleri	Faktör Yükleme
1. Boyut: Dışadönüklük	
Kendimi dışa dönük, sosyal biri olarak görüyorum	,918
Kendimi içine kapanık biri olarak görüyorum	,911
2. Boyut: Nörotiklik	
Kendimi kolay sinirlenen biri olarak görüyorum	,934
Kendimi rahat ve stresle başa çıkabilen biri olarak görüyorum	,897
3. Boyut: Deneyime Açıklık	
Kendimi çok az sanatsal ilgisi olan biri olarak görüyorum	,915
Kendimi yaratıcı biri olarak görüyorum	,874
4. Boyut: Özdenetimlilik	
Kendimi bir işi tam yapacak biri olarak görüyorum	,887
Kendimi yavaş hareket etme eğiliminde olan biri olarak görüyorum	,882
5. Boyut: Yumuşak Başlılık	
Kendimi genellikle güvenilir biri olarak görüyorum	,889
Kendimi başkalarının hatasını bulma eğiliminde biri olarak görüyorum	,887

Faktör gruplarının sınıflandırılma ve değerlendirilmesinde Varimax rotasyonlu tablo dikkate alınmıştır. Faktör analizine dâhil edilen maddelerin güvenilirlik katsayısı (Cronbach's $\alpha = ,75$) genel olarak kabul edilebilir oranlara sahiptir.

Tablo 4: Kişilik Özellikleri Alt Boyutlarının Öz Değeri, Açıklanan Varyansları ve Güvenilirlik Katsayıları

Kişilik Özellikleri	Öz Değer	Açıklanan Varyans (%)	Cronbach's Alpha (α)
Dışadönüklük	3,09	17,77	,86
Nörotiklik	1,64	17,34	,84
Deneyime Açıklık	1,40	16,60	,78
Özdenetimlilik	1,21	16,52	,78
Yumuşak Başlılık	1,10	16,31	,75
TOPLAM		84,56	,75

KMO Measure of Sampling Adequacy: ,710; Barlett's Test of Sphericity: $X^2= 1535,8$; $df= 45$; $p= ,000$

Faktör Analizine göre ortaya çıkan *Dışadönüklük*, *Nörotiklik*, *Deneyime Açıklık*, *Özdenetimlilik* ve *Yumuşak Başlılık* alt boyutlarının öz değerleri 1'den büyük olup; kişilik özellikleri açısından toplam varyansın yüzde 84,56'sını açıklama kapasitesine sahiptir.

Katılımcıların cinsiyetine göre Nörotiklik boyutuna verilen önem anlamlı farklılık göstermektedir ($t= 2,99$; $p< ,01$). Betimleyici istatistik sonuçları; erkeklerin ($\bar{X}= 3,48$), kadınlara ($\bar{X}= 3,16$) nazaran, Nörotiklik maddelerine katılım açısından daha yüksek ortalamalara sahip olduğuna işaret etmektedir.

4.3. Akıllı Cep Telefonu Bağımlılığı

Örneklemdeki üniversite öğrencilerinin cep telefonu bağımlılık düzeylerini belirlemek amacıyla, ölçekte on madde toplanarak tek bir değişkene dönüştürülmüştür. Betimleyici istatistik sonuçları mercek atına alındığında; katılımcıların en düşük 10, en yüksek 60 bağımlılık puanına sahip oldukları dikkat çekmektedir. Üniversite öğrencilerinin bağımlılık düzeyi ortalaması 35,25'dir. Diğer bir ifadeyle katılımcılar orta düzey cep telefonu bağımlılığı göstermektedir.

Tablo 5: Cep Telefonu Bağımlılık Düzeyinin Betimleyici İstatistiği

	Min.	Max.	\bar{X}	Çarpıklık	Basıklık
Cep Telefonu Bağımlılığı	10	60	32,25	,066	-,565

Çalışmada, cep telefonu bağımlılığı ile ilgili verilerin normal dağılım gösterip göstermediği de sorgulanmıştır. Çarpıklık (,066) ve basıklık (-,565) değerlerinin -1 ile +1 arasında bulunması; dağılımın normal olduğuna vurgu yapmaktadır (Tabachnick ve Fidell, 2013). Yine cep telefonu bağımlılık ölçeğinden alınan puanların, erkek (,260; -,121) ve kadınlar (-,097; -,828) açısından çarpıklık ve basıklık değerleri, normal dağılıma işaret etmektedir.

Katılımcıların cinsiyetine göre cep telefonu bağımlılık düzeyleri anlamlı farklılık taşımaktadır ($t= -2,35$; $p< ,05$). Aritmetik ortalama itibarıyla kadınların ($\bar{X}= 33,36$) bağımlılık düzeyleri, erkeklere ($\bar{X}= 30,98$) göre daha yüksektir. Burada ortaya çıkan sonuçlar, Hoşoğlu'nun (2019) bulgularıyla benzerlik gösterirken; aynı zamanda **Hipotez 1**'in doğrulandığına işaret etmektedir.

Öte yandan araştırmada; üniversite öğrencilerinin cep telefonu bağımlılığı ile telefon uygulamalarını kullanma ($r= ,212$; $p< ,01$), müzik dinleme ($r= ,248$; $p< ,01$), fotoğraf-video çekme ($r= ,196$; $p< ,01$), oyun oynama/ eğlenme ($r= ,244$; $p< ,01$) amaçlı cep telefonu kullanma arasında zayıf; sosyal medya araçları kullanma ($r= ,397$; $p< ,01$) yönelimli cep telefonu tercihi arasında orta düzey pozitif anlamlı ilişki bulgulanmıştır.

Yine çalışma kapsamında kişilik özellikleri ve cep telefonu kullanım süresinin, cep telefonu bağımlılığını açıklama kapasitesi, *Doğrusal Regresyon Analizi* ile incelenmiş; elde edilen sonuçlar **Tablo 6**'da ortaya konulmuştur.

Tablo 6: Cep Telefonu Bağımlılığının, Kişilik Özellikleri ve Cep Telefonu Kullanım Süresi Tarafından Yordanmasına İlişkin Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

	B	Beta (β)	t	Sig.
(Sabit) Cep Telefonu Bağımlılığı (İndeks)	34,744		10,43	,000
Dışadönüklük	,293	,029	,598	,550
Nörotiklik	-1,179	-,124	-2,67	,008
Deneyime Açıklık	-,758	-,067	-1,44	,151
Özdenetimlilik	-1,128	-,104	-2,17	,031
Yumuşak Başlılık	-,071	-,006	-,121	,904
Günlük Cep Telefonu Kullanım Süresi	,025	,436	9,80	,000

$R^2 = ,228$; $Adjusted R^2 = ,217$ $F = 19,59$; $df = 6$; $p = ,000$

Cep telefonu bağımlılık düzeyinin bağımlı değişken olarak yer aldığı modelde; kişilik özellikleri (*Dışadönüklük*, *Nörotiklik*, *Deneyime Açıklık*, *Özdenetimlilik*, *Yumuşak Başlılık*) ve günlük cep telefonu kullanım süresi bağımsız değişken konumundadır. Analiz sonuçları, Nörotiklik ve Özdenetimlilik alt boyutları ile cep telefonu kullanım süresinin modele anlamlı katkı sağladığını ortaya çıkarmaktadır. Diğer bir ifadeyle; cep telefonu bağımlılık düzeyini kişilik özellikleri ve kullanım süresinin yordayıp yordamadığına ilişkin β ve t değerleri değerlendirildiğinde; cep telefonu bağımlılığını, Nörotiklik ($\beta = -,124$; $p < ,01$) ve Özdenetimlilik ($\beta = -,104$; $p < ,05$) alt boyutunun negatif; günlük cep telefonu kullanım süresinin ($\beta = ,436$; $p < ,001$) ise pozitif yönde anlamlı biçimde yordadığı tespit edilmiştir. Model toplam varyansın yüzde 21,7'sini açıklama gücüne sahiptir.

Tablo 7: Cep Telefonu Bağımlılığı ile Kişilik Özellikleri ve Günlük Cep Telefonu Kullanım Süresi Arasındaki İlişki (Pearson r)

KORELASYON ANALİZİ BULGULARI	Cep Telefonu Bağımlılığı
Dışadönüklük	-,072
Nörotiklik	-,131**
Deneyime Açıklık	-,096*
Özdenetimlilik	-,159**
Yumuşak Başlılık	-,098*
Günlük Cep Telefonu Kullanım Süresi	,436**

Not: **Correlation is significant at the 0,01 level (2-tailed).

*Correlation is significant at the 0,05 level (2-tailed).

Son olarak Korelasyon Analizi bulguları mercek altına alındığında; cep telefonu bağımlılığı ile Nörotiklik ($r = -,131$; $p < ,01$), Deneyime Açıklık ($r = -,096$; $p < ,05$), Özdenetimlilik ($r = -,159$; $p < ,01$) ve Yumuşak Başlılık ($r = -,098$; $p < ,05$) alt boyutları arasında negatif yönde, oldukça zayıf anlamlı ilişki ön plana çıkmaktadır. Bu sonuçlar **Hipotez 2**'nin kısmen doğrulandığına vurgu yapmaktadır. Günlük cep telefonu kullanım süresi ile cep telefonu bağımlılığı arasında ise orta düzey, pozitif anlamlı ilişki ($r = ,436$; $p < ,01$) bu araştırma ile orta konulmuştur. Diğer bir ifadeyle günlük cep telefonu kullanım süresi arttıkça, bağımlılık düzeyinde bir artış yaşanmaktadır. Bu sonuçlarla **Hipotez 3** kabul edilmiştir.

Tartışma ve Sonuç

Tarih boyunca insanoğlunun yaşamsal bir gereksinimi olarak toplumsal hayatın hep odağında yer alan iletişimi sağlama biçimleri, teknolojik gelişmelerle birlikte değişime

uğrayarak, zaman ve mekânda sınırsızlık, interaktiflik, hızlı ve kolay erişimi beraberinde getirmiştir. Özellikle bilgi çağının ayak seslerinin duyulduğu 20'nci yüzyılın ikinci yarısında elektronik ve telekomünikasyon alanlarında yaşanan teknolojik ilerleyişin paralelinde ortaya çıkan cep telefonlarının 'akıllı' diye tabir edilen cihazlara dönüşümü, birbirinden bağımsız fonksiyonları kendi içinde entegre etmesi ve taşınabilir özelliğiyle bireyin günlük yaşamında büyük kolaylık ve iletişim etkinliği sağlamıştır. Ana işlevi uzaktaki ile haberleşmeyi konuşarak sağlamak olan bu mobil aygıtın bilgi ve habere erişimi kolaylaştırması, dosya-video indirme ve izleme imkânı sağlaması, sosyal ağlara bağlanma fırsatını sunması ile yaşam, sanat, spor ve sağlığa kadar farklı alanlarda ölçücü ve uyarıcı uygulamaları barındırmasıyla kısa sürede cazibesi pik noktasına ulaşmıştır. Ancak mobil teknolojinin kapsama alanının coğrafi sahalarla koşut bir şekilde bireylerin hayatını da kapsamaması, bir diğer ifadeyle giderek gündelik hayatın önemli bir kısmını işgal etmesi nedeniyle 'sorunlu kullanım' ve 'bağımlılık' olarak isimlendirilen yeni toplumsal sorunlar ortaya çıkmıştır. Akıllı telefonların aşırı kullanımı ile ortaya çıkan bu durum, sonuçları dikkate alındığında günümüzde artık fiziksel, bilişsel ve ruhsal bir sorun olarak dillendirilmektedir. İnsanoğlunu gereğinden fazla kullanıma iterek bağımlılık sorununa yol açan bu aygıtların günlük yaşamı bütünüyle kapsamaya başlamasının temel nedenleri arasında işlevsel uygulamalarının çekiciliğinin yanında küreselleşen dünyada giderek yalnızlaşan bireyin sığındığı teknolojik liman olması da gösterilmektedir.

İşte bu düşüncelerden yola çıkılarak dizayn edilen araştırmada elde edilen bulgular mercek altına alındığında üniversite öğrencilerinin günün önemli bir kısmını (301 dakika) cep telefonu ile geçirdiği dikkat çekmektedir. Özellikle kadınlar erkeklere nazaran günlük daha uzun süre cep telefonu kullanmaktadır. Üniversite gençliği konuşmak ve iletişim kurmak, sosyal medya araçlarına (Instagram, Facebook, Twitter, WhatsApp vb.) bağlanmak, bilgilenmek ve müzik dinlemek için daha çok akıllı cep telefonlarına yönelmektedirler. Katılımcıların aylık ortalama cep telefonu için yaptıkları harcama ise yaklaşık 48 TL'dir.

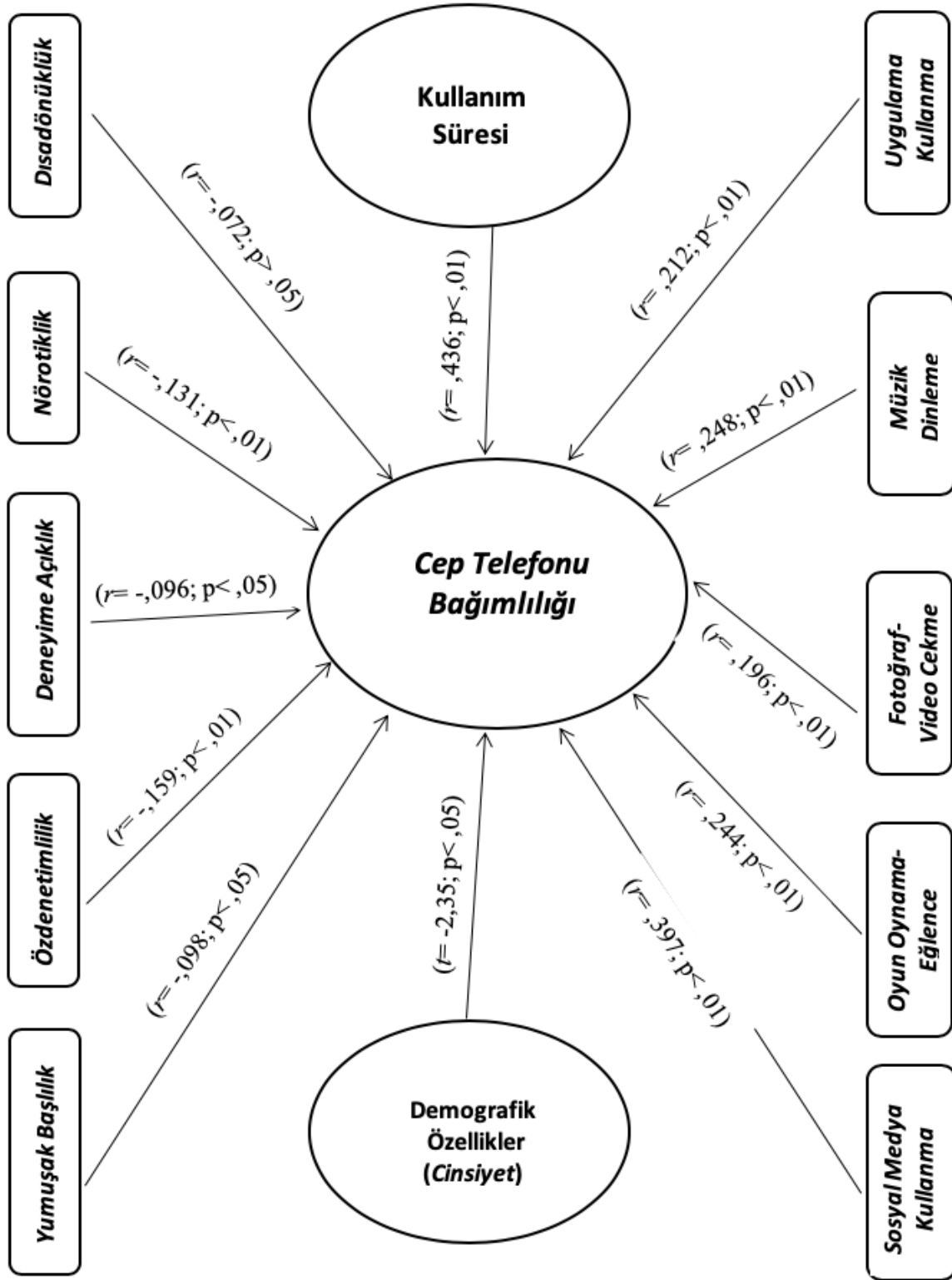
Katılımcıların kişilik özellikleri içerisinde en çok önemsedikleri Dışadönüklük boyutudur. Bunu Nörotiklik ve Deneyime Açıklık takip etmektedir. Cinsiyet açısından erkeklerin kadınlara nazaran Nörotiklik boyutuna verdikleri önem ve katılım daha yüksektir.

Araştırmada üniversite öğrencilerinin orta düzey akıllı cep telefonu bağımlılığı gösterdiği bulgulanmıştır. Kadınlar erkeklere nazaran daha yüksek bağımlılık puanına sahiptirler. Üniversite öğrencilerinin telefonda uygulamaları kullanma, müzik dinleme, fotoğraf-video çekme, oyun oynama, eğlenme ve sosyal medya ortamlarına bağlanma sıklığı arttıkça, cep telefonu bağımlılığı riski de artmaktadır. Yine günlük cep telefonu kullanım süresinin uzaması, beklenildiği üzere bağımlılığı artırmaktadır (**bkz. Şekil 1**).

Öte yandan bu araştırma; nörotiklik, deneyime açıklık, yumuşak başlılık ve özdenetimlilik alt boyutları ile akıllı cep telefonu bağımlılığı arasında, negatif yönde zayıf anlamlı ilişkinin varlığını tespit etmiştir (**bkz. Şekil 1**). Diğer bir ifadeyle katılımcıların kendini rahat ve stresle başa çıkabilen ve bir işi tam yapabilecek biri olarak görme eğilimi arttıkça, cep telefonu bağımlılık riskinde bir azalma meydana gelebilmektedir.

Sonuç olarak bu araştırma akıllı cep telefonu bağımlılığı ile kişilik özellikleri ve kullanım örüntüleri arasındaki ilişkinin doğasına ışık tutmaya çalışan Türkiye'deki sınırlı girişimlerden birisi konumundadır. Gelecekte ülkenin farklı bölgelerinde, toplumun farklı kesimleri üzerinde odaklanan yeni araştırmalara ihtiyaç bulunmaktadır. Böylesi araştırmalar Türkiye'de literatürün gelişmesi ve karşılaştırmalar yapma adına önemli

girişimler olacaktır. Gelecekteki araştırmalar, akıllı telefonu bağımlılığı ile kişilerin narsisizm düzeyi arasındaki ilişkiyi mercek altına almalıdır. Bu tür çalışmalarla akıllı telefon kullanımının olumsuz sonuçlarının farkında olan, ancak yine de akıllı telefonların hayatlarını zenginleştirmesinde ısrar eden kullanıcıları, aşırı kullanımdan korumak için çeşitli ipuçları sağlanabilir (Pearson ve Hussain, 2016, s. 203). Bu araştırma nörotiklik ve özdenetimlilik ile akıllı telefon bağımlılığı arasındaki negatif ilişkiyi ortaya koymuştur. Akıllı cep telefonu bağımlılığı ile psikolojik özellikler arasındaki bağlantıyı daha iyi anlayabilmek adına daha fazla çalışmaya ihtiyaç bulunmaktadır. Yine sosyal medya bağımlılığı ile akıllı cep telefonu bağımlılığı arasındaki ilişkiyi ortaya koymak adına yeni çalışmalar dizayn edilmelidir.

Şekil 1: Cep Telefonu Bağımlılığı ile Kişilik Özellikleri, Cep Telefonu Kullanım Örüntüleri ve Cinsiyet Arasındaki İlişkiye Yönelik Araştırma Modeli

Kaynaklar

- Aktaş, H., & Yılmaz, N. (2017). Üniversite Gençlerinin Yalnızlık ve Utangaçlık Unsurları Açısından Akıllı Telefon Bağımlılığı, *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3 (1), 85–100.
- Augner, C., & Hacker, G. W. (2012). Associations between Problematic Mobile Phone Use and Psychological Parameters in Young Adults, *International Journal of Public Health*, 57, 437–441.
- Bal, E. (2014). *Teknoloji, Gençlik ve Mobil Yaşam*. Konya: LiteraTürk Yayınları.
- Bavlı, Ö., Katra, H., & Günar, B.B. (2018). Investigation of Smartphone Addiction Levels Among University Students, *International Journal of Cultural and Social Studies (IntJCSS)*, 4 (1), 326-333.
- Bayrak, H. (2019). 2019 Türkiye İnternet Kullanım ve Sosyal Medya İstatistikleri, Erişim adresi: <https://dijilopedi.com/2019-turkiye-internet-kullanim-ve-sosyal-medya-istatistikleri/>, Erişim tarihi: 10.09.2019.
- Bian, M., & Leung, L. (2015). Linking Loneliness, Shyness, Smartphone Addiction Symptoms, and Patterns of Smartphone Use to Social Capital, *Social Science Computer Review*, 33 (1), 61-79.
- Bianchi, A., & Phillips J. G. (2005). Psychological predictors of problem mobile phone use. *Cyber Psychology and Behavior*, 8 (1), 39-51.
- Billieux, J., Van der Linden, M., & Rochat, L. (2008). The role of impulsivity in actual and problematic use of the mobile phone. *Applied Cognitive Psychology*, 22 (9), 1195-1210.
- Bolle, C. (2014). *Who is a Smartphone Addict? The Impact of Personal Factors and Type of Usage on Smartphone Addiction in a Dutch Population*. Unpublished Master's Thesis, University of Twente, Enschede.
- Boumosleh, J., & Jaalouk, D. (2018). Smartphone Addiction among University Students and Its Relationship with Academic Performance, *Global Journal of Health Science*; 10 (1), 48-59.
- Burger, J. M. (2011). *Personality* (8th ed.), Davis Drive Belmont: Wadsworth.
- Carbonell, X., Oberst, U., & Beranuy, M. (2013). *The Cell Phone in the Twenty-First Century: A Risk for Addiction or a Necessary Tool?* Peter M. Miller (Ed.), In: *Principles of Addiction: Comprehensive Addictive Behaviors and Disorders*, Elsevier Inc., San Diego: Academic Press, 901-909.
- Cha, S., & Seo, B. (2018). Smartphone Use and Smartphone Addiction in Middle School Students in Korea: Prevalence, Social Networking Service and Game Use. *Health Psychology Open*, 5 (1), 1-15.
- Chen, B., Liu F., Ding, S., Ying, X., Wang, L., & Wen, Y. (2017). Gender Differences in Factors Associated with Smartphone Addiction: A Crosssectional Study among Medical College Students, *BMC Psychiatry*, 17, 341, 1-9.
- Chiu, S.-I. (2014). The Relationship between Life Stress and Smartphone Addiction on Taiwanese University Student: A Mediation Model of Learning Self-Efficacy and Social Self-Efficacy. *Computers in Human Behavior*, 34, 49-57.

- Choliz, M. (2012). Mobile-Phone Addiction in Adolescence: The Test of Mobile Phone Dependence (TMD), *Progress in Health Sciences*, 2 (1), 33-44.
- Cocoradă, E., Maican, C.I, Cazan, A., & Maican, M.A. (2018). Assessing The Smartphone Addiction Risk and Its Associations with Personality Traits among Adolescents, *Children and Youth Services Review*, 93, 345-354.
- Çağlak, U. (2019). WhatsApp, WhatsApp Grupları ve Kullanım Alışkanlıkları: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12 (66), 626-639.
- Çelik, B. (2013). Teknoloji ile Kimlik Mücadelesi: Kürt Gençleri ve Cep Telefonu, *Sahanın Sesleri: İletişim Araştırmalarında Etnografik Yöntem* (Der: Hakan Ergül), İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları, 257-277.
- Demirci, K., Orhan, H., Demirdağ, A., Akpınar, A., & Sert, H. (2014). Validity and Reliability of the Turkish Version of the Smartphone Addiction Scale in a Younger Population, *Klinik Psikofarmakoloji Bülteni*, 24 (3), 226-234.
- Güngör, N. (2011). İletişime Giriş. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Hong, F.-Y., Chiu, S.-I., & Huang, D.-H. (2012). A Model of the Relationship between Psychological Characteristics, Mobile Phone Addiction and Use of Mobile Phones by Taiwanese University Female Students. *Computers in Human Behavior*, 28, 2152-2159.
- Horzum, M. B., Ayas, T. & Padır, M. A. (2017). Beş Faktör Kişilik Ölçeğinin Türk Kültürüne Uyarlanması. *Sakarya University Journal of Education*, 7 (2), 398-408.
- Hoşoğlu, R. (2019). Lise Öğrencilerinin Cep Telefonu Bağımlılıklarının İncelenmesi. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 6 (1), 51-68.
- <https://www.trthaber.com/haber/dunya/dunya-genelinde-cep-telefonu-kullananlarin-sayisi-45-milyari-gecti-402379.html>, (Erişim tarihi: 1 Eylül 2019)
- Jenaro, C.N., Flores M, Gómez-Vela F, González, G. & Caballo, C. (2007). Problematic Internet and Cell-Phone Use: Psychological, Behavioral and Health Correlates. *Addiction Research and Theory*, 15 (3), 309-320.
- Judd, T. (2014). Making Sense of Multitasking: The Role of Facebook. *Computers & Education*, 70, 194-202.
- Junco, R., & Cotten, S. R. (2012). No A 4 U: The Relationship between Multitasking and Academic Performance. *Computers & Education*, 59 (2), 505-514.
- Karpinski, A. C., Kirschner, P. A., Ozer, I., Mellott, J. A., & Ochwo, P. (2013). An Exploration of Social Networking Site Use, Multitasking, and Academic Performance among United States and European University Students. *Computers in Human Behavior*, 29, 1182-1192.
- Kim, Y., Jeong, J.-E., Cho H., Jung D.-J., Kwak, M., Rho, M.-J & et al. (2016) Personality Factors Predicting Smartphone Addiction Predisposition: Behavioral Inhibition and Activation Systems, Impulsivity, and Self-Control. *PLoS ONE*, 11 (8), 1-15.
- Konan, N., Durmuş, E., Ağiroğlu, A. B., & Türkoğlu, D. (2018). The Relationship between Smartphone Addiction and Perceived Social Support of University Students'. *International Online Journal of Educational Sciences*, 10 (5), 244-259.

- Kwon, M. Kim, D-J., Cho, H. & Yang S (2013) The Smartphone Addiction Scale: Development and Validation of a Short Version for Adolescents. *PLoS ONE*, 8 (12), e83558.
- Lepp, A., Barkley, J. E., & Karpinski, A. C. (2014). The Relationship between Cell Phone Use, Academic Performance, Anxiety, and Satisfaction with Life in College Students. *Computers in Human Behavior*, 31, 343-350.
- Lepp, A., Li, J., Barkley, J. E., & Salehi-Esfahani, S. (2015). Exploring the Relationships between College Students' Cell Phone Use, Personality and Leisure. *Computers in Human Behavior*, 43, 210-219.
- Mosalanejad, L., Nikbakht, G., Abdollahifrad, S. & Kalani, N. (2019). The Prevalence of Smartphone Addiction and its Relationship with Personality Traits, Loneliness and Daily Stress of Students in Jahrom University of Medical Sciences in 2014: A Cross-sectional Analytical Study. *Journal of Research in Medical and Dental Science*, 7 (2), 131-136.
- Noyan, C. O., Darçın, A. E., Nurmedov, S., Yılmaz, O., & Dilba, N. (2015). Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeğinin Kısa Formunun Üniversite Öğrencilerinde Türkçe Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 16 (1), 73-81.
- Park, B-W., & Lee, K. C. (2011). The Effect of Users' Characteristics and Experiential Factors on the Compulsive Usage of the Smartphone, *UCMA*, 151, 438-446.
- Pearson, C., & Hussain, Z. (2015). Smartphone Use, Addiction, Narcissism, and Personality: A Mixed Methods Investigation, *International Journal of Cyber Behavior, Psychology and Learning*, 5 (1), 17-32.
- Pearson, C., & Hussain, Z. (2016). Smartphone Addiction and Associated Psychological Factors. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 3 (2), 193-207.
- Perry, S., & Lee, K. (2007). Mobile Phone Text Messaging Overuse among Developing World University Students. *Communication*, 33 (2), 63-79.
- Pundir, P., Andrews, T., Binu, V. S., & Kamath, R. (2016). Association of Problematic Mobile Phone Use with Psychological Distress and Self-Esteem among College Students in South India: A Cross-Sectional Study, *International Journal of Community Med Public Health*, 3 (10), 2841-2849.
- Ragu-Nathan, T., Tarafdar, M., Ragu-Nathan, B. S., & Tu, Q. (2008). The Consequences of Technostress for End Users in Organizations: Conceptual Development and Empirical Validation. *Information Systems Research*, 19 (4), 417-433.
- Rammstedt, B., & John, O. P. (2007). Measuring Personality in One Minute or Less: A 10-Item Short Version of the Big Five Inventory in English and German. *Journal of Research in Personality*, 41, 203-212.
- Roberts, J. A., Pullic, C. & Manolis, C. (2015). I Need My Smartphone: A Hierarchical Model of Personality and Cell-Phone Addiction, *Personality and Individual Differences*, 79, 13-19.
- Roberts, J. A., Yaya, L.H.P., & Manolis, C. (2014). The Invisible Addiction: Cell-Phone Activities and Addiction among Male and Female College Students, *Journal of Behavioral Addictions*, 3 (4), 254-265.

- Rosen, L. D., Carrier, L. M., & Cheever, N. A. (2013a). Facebook and Texting Made Me Do It: Media-Induced Task-Switching while Studying. *Computers in Human Behavior*, 29 (3), 948-958.
- Rosen, L. D., Whaling, K. L., Carrier, M., Cheever, N. A., & Rokkum, J. (2013b). The Media and Technology Usage and Attitudes Scale: An Empirical Investigation. *Computers in Human Behavior*, 29 (6), 2501-2511.
- Salehan, M., & Negahban, A. (2013). Social Networking on Smartphones: When Mobile Phones Become Addictive, *Computers in Human Behavior*, 29 (6), 2632-2639.
- Samaha, M., & Hawi, N. S. (2016). Relationships among Smartphone Addiction, Stress, Academic Performance and Satisfaction with Life, *Computers in Human Behavior*, 57, 321-325.
- Sözbilir, F. (2018), The Impact of Social Media Usage and Smartphone Addiction on Youngs'/Adolescents' Career Futures: A Study at High Schools, *BMIJ Business & Management Studies: An International Journal*, 6 (2), 466-487.
- Sözbilir, F. & Dursun, M. K. (2018). Does Social Media Usage Threaten Future Human Resources by Causing Smartphone Addiction? A Study on Students Aged 9-12. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 5 (2), 185-203.
- Sudak, M. K. & Zehir, C. (2013). Kişilik Tipleri, Duygusal Zekâ, İş Tatmini İlişkisi Üzerine Yapılan Bir Araştırma, *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 11 (22), 141-165.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using Multivariate Statistics* (6th ed.). Boston, MA: Pearson Publications.
- Tan, Ç., Pamuk, M., & Dönder, A. (2013). Loneliness and Mobile Phone. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 103, 606-611.
- Thomee, S., Harenstam, A., & Hagberg, M. (2011). Mobile Phone Use and Stress, Sleep Disturbances and Symptoms of Depression among Young Adults-A Prospective Cohort Study. *BMC Public Health*, 11(1), 66.
- Traş, Z. & Öztemel, K. (2019). Facebook Yoğunluğu, Gelişmeleri Kaçırma Korkusu ve Akıllı Telefon Bağımlılığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 6 (1), 91-113.
- Turner, M., Love, S. & Howell, M. (2008). Understanding Emotions Experienced When Using A Mobile Phone in Public: The Social Usability of Mobile (Cellular) Telephones. *Telematics and Informatics*. 25 (3), 201-215.
- van Deursen, A. J. A. M., Bolle, C. L., Hegner, S. M., & Kommers, P. A. M. (2015). Modeling Habitual and Addictive Smartphone Behavior The Role of Smartphone Usage Types, Emotional Intelligence, Social Stress, Self-Regulation, Age, and Gender. *computers in Human Behavior*, 45, 411-420.
- Walsh, S. P., White, K. M., Stephen, C. & Young R. M. (2011). Keeping in Constant Touch: The Predictors of Young Australians' Mobile Phone Involvement. *Computers in Human Behavior*, 27 (1), 333-342.
- Walsh, S. P., White, K. M. & Young, R. M. (2008). Overconnected? A Qualitative Exploration of the Relationship between Australian Youth and Their Mobile Phones. *Journal of Adolescence*, 31 (1), 77-92.

- Yang, S.Y., Yen, J. Y., Ko, C. H., Cheng, C. P., & Yen, C. F. (2010). The Association between Problematic Cellular Phone Use and Risky Behaviors and Low Self-Esteem among Taiwanese Adolescents. *BMC Public Health*, *10*, 1–8.
- Yang, S.Y., Lin, C.Y., Huang, Y.C., & Chang, J.H. (2018). Gender Differences in The Association of Smartphone Use with The Vitality and Mental Health of Adolescent Students, *Journal of American College Health*, *66* (7), 693-701.
- Yee, S., Toshimori, A., & Horita, T. (2018). Dependency and Loneliness: A Study of University Students in Japan, *Journal of Socio-Informatics*, *10* (1), 1-13.

Smartphone Addiction: A Study on Efficacy of Personality Traits and Usage Patterns

Enes Bal (Asst. Prof. Dr.)

Şükrü Balcı (Prof. Dr.)

Extended Abstract

Particularly in the second half of the 20th century, when the footsteps of the information age were heard, the transformation of mobile phones, which emerged in parallel with the technological advancement in electronic and telecommunication fields, into 'so-called' devices, integrating independent functions within themselves, and with its portable feature, it is a great ease and communication in individual's daily life. efficiency. This mobile device, whose main function is to communicate with the remote, facilitates access to information and news, provides the opportunity to download and watch files and videos, offers the opportunity to connect to social networks, and attracts attention in a short time with its measuring and stimulating applications in different areas such as life, art, sports and health. peak. However, new social problems called 'problematic use' and 'addiction have arisen due to the fact that the coverage of mobile technology covers individuals' lives in parallel with the geographical areas, in other words, it occupies a significant part of daily life. This situation, which arises with the excessive use of smart phones, is now called a physical, cognitive and mental problem. The main reasons why these devices, which push human beings to use more than necessary, cause addiction problem, and include the functional applications, are shown to be the technological harbor where the individual becomes increasingly lonely in the globalizing world.

Smartphones, which have an important place in the life of young people, are used intensively due to the functional features it offers. It is also thought that some of the personal characteristics of young people are an important factor on the way from use to addiction. Therefore, in recent years, the effects of smartphones on the lives of young people have been discussed in many contexts, especially in psychological, sociological, cultural, economic and pedagogical aspects.

Given the widespread use, research on the use of smartphones by young adults, especially university students, is critical. This is because students' dependence on mobile devices can radically affect their academic performance in the event that their activities in the classroom fail and their work deteriorates. However, the negative effects of smartphone use on performance can go beyond the classroom and be effective not only for students but also for individuals of all ages. The conflict caused by excessive use of smartphones leads to changes in the way individuals interact with all groups in the social sphere. Smartphone addiction can also be an indicator of other problems requiring attention (Roberts et al., 2014, 255).

Smartphones are indispensable for users because they carry most of the functions that can be seen on a personal computer. Too much space at the center of life can interfere with human relationships. However, when it comes to smartphones, innovators and technology enthusiasts use them far more than the average person. Hence, experiential factors may be another perspective for understanding smartphone users. Indeed, in order to understand the dependence of a smartphone user, integrated

research considering personal characteristics and experimental factors is important (Park and Lee, 2011, 438-439).

In this context, the personal characteristics of the users are considered as one of the main components of the process leading to dependence on smart devices. The fact that people are in different personalities refers to a fact that is reflected in almost all of their daily life preferences. At this point, Horzum et al. is defined as the concept of personality, as a whole that distinguishes an individual from other individuals and makes it different from others. In other words, personality is defined as all of the relatively fixed features that determine the behavior of individuals (2017, 399).

In summary, it can be said that smart phone usage habits (usage rituals) may cause phone addiction depending on the characteristics of mobile communication devices. While one of the factors that determine the addictive capacity of a substance is satisfactory use characteristics (Carbonell et al., 2013), the other is the personality traits of the individual who depend on the substance. More specifically, the first of the two important pillars of smartphone addiction is the determination of the usage characteristics of the device, and the other is the discovery of the personality traits of users who become dependent on the smartphone.

When the findings obtained in the study, which was designed based on these thoughts, were taken into consideration, it is remarkable that university students spent most of the day (301 minutes) with their mobile phones. Especially women use mobile phones longer than men. University youth are more likely to use smartphones to talk and communicate, connect to social media (Instagram, Facebook, Twitter, WhatsApp, etc.), learn and listen to music. The average monthly mobile phone expenditure of the participants is approximately 48 Turkish Liras. Extraversion is the most important aspect of the personality traits of the participants. This is followed by Neuroticism and Openness to Experience. In terms of gender, the importance and participation of men to the neuroticism dimension is higher than that of women. In the research, it was found that university students showed moderate level of smartphone addiction. Female have a higher addiction score than male. As the frequency of university students using applications on the phone, listening to music, taking photos and videos, playing games, having fun and connecting to social media environments, the risk of smartphone addiction increases. Again, prolongation of daily mobile phone usage increases addiction as expected. On the other hand, this research; found that there is a negatively weak significant relationship between neuroticism and self-regulation sub-dimensions and smart smartphone addiction. In other words, as participants' tendency to see themselves as a person who can cope with stress and comfortable and can do a job, a decrease in the risk of smartphone addiction may occur.

Keywords: Smartphone, Addiction, Personality Traits, Usage Patterns.